

Ik heb niet dat *narcistische*

Barbara Broekman ontwerpt kleden, met daarop bijvoorbeeld sexy kijkende meisjes. „Ik was ook zo. Je wilt mooi gevonden worden”, zegt ze bij een broodje zalm.

tekst **Rinskje Koelewijn** foto **Ilja Keizer**

Barbara Broekman (58) is het soort vrouw in wie het meisje nog schemert. Warrige blonde haren, rode lippen, schorre lach. Ze draait shagjes, begint halverwege een zin de volgende, ze is zelfverzekerd en weifelend tegelijk. Binnen twee uur hebben we het gehad over kanker, seks, euthanasie en alle onderwerpen daartussen. Na afloop overhandigt ze me, heel terloops, een tas vol boeken, folders en een dvd over haar oeuvre.

Weleens werk van haar gezien? Haar wandkleden, vloerkleden en collages hangen en liggen in overheidsgebouwen, kantoren, musea en woonhuizen. Het is gewezen, geknoopt en geborduurd. Maar let op: „Textiel is niet het doel, het is mijn middel om me uit te drukken. Zoals de schilder dat doet met verf.”

We zitten op de binnenplaats van het Amsterdam Museum. Museumcafé Mokum wordt uitgebaat door horecaondernemer Paul Hermannides, de vader van haar enige dochter Laura van 25. Maar dat is niet de reden dat ze hier wil de afspreken. Die reden ligt op de vloer van de Schuttersgalerij, het overdekte straatje dat uitkomt op de binnenplaats waar zeventiende-eeuwse schilderijen hangen. Het kleurrijke kleed op de bakstenen vloer is van haar, *Mijn stad* heet het. Het is haar verbeelding van de 179 nationaliteiten die samenleven in de stad. Voor al die 179 landen koos zij kenmerkende patronen en verwerkte die tot evenzoveel vakjes in de loper. „Ik ken mensen die elke week even op ‘hun’ vierkantje land komen staan.”

In de twee jaar dat het er nu ligt, zijn er anderhalf miljoen mensen overheen gelopen. Stoffen de voeten, natte schoenen, prikkende paraplus. Het kleed is oud, versleten en aan vervanging toe. Nee, dat is niet zonde. „Met mijn kunst mag geleefd worden.” Barbara Broekman heeft bovendien een plan klaar om de loper exact na te maken in vuilwerend materiaal. Het museum wil de remake graag hebben, maar kan het niet helemaal betalen. Als komende maand via *crowdfunding* nog 30.000 euro wordt binnengehaald, kan de nieuwe versie er dit najaar al liggen.

Het is vest-aan-vest-uitweer. De Franstalige ober - ze kent hem al jaren - zet twee flessen witte wijn op tafel. We proeven. Zij kiest de Spaan-

se. Drie vrouwen komen steeds ter sprake, waar we het ook over hebben. Haar moeder, haar tweelingzusje, haar dochter.

Haar moeder raakte op haar negentiende onbedoeld in verwachting, en kreeg een (twee-ei-ge) tweeling. Het was 1955. „Waarschijnlijk was het de eerste keer dat ze ‘het’ had gedaan.” Ze ging toch studeren en werd psychotherapeut. Scheidde toen haar dochters zes waren en voedde ze verder grotendeels alleen op. „De zwaarte van haar bestaan als alleenstaande, werkende moeder is me als kind niet ontgaan. Maar de minneur overheerste nooit. Ze had het vermogen om liefde door te geven.” Ze overleed op haar 61ste aan kanker.

Barbara Broekman maakte, in opdracht van het Antoni van Leeuwenhoekziekenhuis, waar haar moeder werd behandeld, een wandvullend kleed. Van een afstand is het een kleurig beeld. Van dichtbij zie je microscopische beelden van zieke en gezonde menselijke cellen, foto's van „alle mensen die ik ken met kanker”, en satelietbeelden van de aarde. Dwaars door die compositie heen zijn, van een afstand, de contouren zichtbaar van haar moeders gezicht.

Met tweelingzus Else deelt ze sinds een jaar een huis. „Ik ben bij haar gaan logeren toen haar man ziek was. Tot zijn overlijden zorgde zij voor hem. Zo lief en gewetensvol. Maar wie zorgde er voor haar? Dat ben ik toen gaan doen.” Ze hebben elk hun eigen appartement en een eigen leven (Else is tourneemanager van het Concertgebouwkest). „Maar we hoeven elkaars stem maar even te horen en je weet wat er speelt. We kunnen elkaar lezen. Zoals een echtpaar dat al heel lang samen is dat kan.” Ze stopt even. „In een *goed* huwelijk, dan...”

Nee, schudt ze, ze heeft geen man. Geen behoefte aan. Ze lacht. „Ik heb er genoeg gehad in mijn leven.” In de week voor haar dood, vermaande haar moeder haar. „Ze zei: hou op met klagen wat die mannen allemaal niet goed doen of niet kunnen. Kijk wat ze je wél bieden. En doe daar je voordeel mee.” Zonder dat advies, zegt ze, zou ze nu niet zo'n goede relatie hebben met vroegere liefdes. „Met de vader van mijn dochter, zijn huidige vrouw en hun kinderen is de band harmonieus. Je gelooft bijna niet dat het zo kan.”

Voor Laura, Barbara's dochter, is haar moeders tweelingzus een „derde ouder”. Laura is filmmaker en maakte ook een aantal films over haar moeders werk. In de minifilm bij het 3 bij 15 meter grote doek *Open monden* uit 2011 zijn alleen de pratende gezichten van moeder en dochter in beeld. Moeder licht toe waarom ze in

CV

Geboren 4 november 1955 in Amsterdam
Burgerlijke staat ongehuwd, een dochter
Woont in Amsterdam
Opleiding Gerrit Rietveld Academie en MFA California College of the Arts, Oakland, California
Eerste baan „Enige baan ooit: vakantiebaantje als hulp B-verpleging in de psychiatrische inrichting Vogelenzang, Heemstede, 1972.”
Vervoermiddel auto en lopen

Sport „Ik haat sport, maar omdat het moet: yoga.”
Boek „Heel moeilijk kiezen, maar het eerste dat in me opkwam: Amos Oz, *Een verhaal van liefde en duisternis*; Tony Judt, *De Geheugenhut*; Siddhartha Mukherjee, *De Keizer aller ziektes*”

Film *The ballad of Narayama*, Shohei Imamura, 1983

Muziek van Mahler II tot Joe Jackson en Cheb Khaled

Onmisbaar „Mijn dochter, mijn tweelingzusje en mijn werk.”

het kleed allemaal close-ups verwerkte van jonge vrouwen met hun lippen iets geopend. Het is haar aanklacht tegen de hyperseksuele samenleving. „Dit beeld van vrouwen zie je op televisie, op billboards, in bushaltes. Wat zegt dat? Jonge vrouwen zijn voor alles in, klaar om elke mannenfantasie te verwezenlijken? Waarom laten we dat toe?” Nou, zegt haar dochter. „Jullie generatie wilde seksuele vrijheid. Hier heb je het.” Ondertussen vegen moeder en dochter voor de camera hun lippenstift af, verwijderen met een doekje hun foundation. Dan de mascara. Barbara Broekman verdomt het. Dat gaat haar te ver.

Aandacht

Waarom, vraag ik haar op het museumterras was die mascara nou zo'n drama? Ze veegt haar haren uit haar gezicht. „Ik was natuurlijk ook zo, als meisje. Je wilt mooi gevonden worden. Je wilt aandacht van mannen.” Nu niet meer? „Alle aandacht is gericht op jeugdige schoonheid. Die raak je kwijt. Elke ouder wordende vrouw moet dat verlies verwerken.” In 2009 was ze de hoofdpersoon in het televisieprogramma *Het mooiste meisje van de klas*. Een klasgenoot had haar opgegeven, een jongen die ze niet eens zo goed kende. Ze lacht. „Ik deed mee op voorwaarde dat het óók over mijn werk zou gaan. Drie kwartier gratis publiciteit.” Ze ging naar het Montessori Lyceum in Amsterdam. Daarna naar de Rietveld Academie, maar ze brak haar studie af. „Mijn moeder zal zich vast zorgen hebben gemaakt. Ik was een ongeleid projectiel. Had ik een drugs- en drankgebruikend vriendje, deed ik vrolijk mee. Maar ze heeft me altijd gesteund. En toen ik voor de tweede keer aan de Rietveld begon, financierde ze me, zonder te mopperen, gewoon weer.”

De zon breekt door, de vesten gaan uit. „Nog een wijntje?” Nog eentje dan. Textiel klinkt een beetje *muffig*. En dan zeg ik het nog voorzichtig. Ze is niet beledigd. „Zeker in de jaren zestig en zeventig raakte het vak besmet. De textielindustrie verdween uit Nederland. Weven, knopen, tuften was geen ambacht meer, maar een vrouwenhobby.” Dus nee, textiel was niet „bon ton”, niet toen ze er net mee werkte, zo begin jaren tachtig. Maar ze heeft altijd van haar kunst kunnen leven. Zonder subsidie, zonder iets. „Mijn moeder had me voorgeleefd dat elke vrouw zelf iets van haar leven moet bakken. Dat ze haar eigen geld moet verdienen.” Ze heeft daar, zegt ze nuchter, „veel baat bij gehad”. Zij is een „ondernemend kunstenaar”. Altijd geweest. Hard ge-

Barbara Broekman heeft altijd van haar textielkunst kunnen leven. „Mijn moeder had me voorgeleefd dat elke vrouw zelf iets van haar leven moet bakken.”

werkt aan haar naamsbekendheid, ze „sleurde en leurde”, en nam opdrachten van grote bedrijven aan, iets wat de kunstwereld in die tijd eigenlijk niet vond kunnen. „Want dan was je commercieel, niet-autonoom. Maar ik heb me nooit artistiek belemmerd gevoeld door een opdrachtgever.” Misschien, opper ik, nam ze zichzelf wat minder serieus dan haar collega-kunstenaars. Haar stem schiet uit: „Ik neem mijn werk héél serieus. Maar ik heb niet dat ego-achtige, dat narcistische...” Ze maakt haar zin niet af. „Ik wil iets maken waar anderen wat aan hebben. Kunst die zich naar het leven voegt.”

Barbara Broekman heeft één keer, helemaal aan het begin van haar carrière, zelf een groot doek geborduurd. Ze deed er een half jaar over. Sindsdien laat ze haar werk uitvoeren in India, Spanje en Polen waar weven en borduren nog

mannenwerk zijn. Twaalf gewezen schilderijen van bij elkaar twintig meter zijn haar meest recente, eigen werk. Ze hingen vorige maand op de KunstRAI. Ze bladerd door de catalogus met afbeeldingen ervan. Bijna alle motieven zijn fragmenten van krantenfoto's. Ik herken het beeld van een terras in Istanbul, kort na een bomexplosie. De ingestorte textielfabriek in Bangladesh. Oorlogstaferelen in Syrië. „Natuur-rampen, milieurampen, menselijke rampen. Ik zie zo'n foto in de krant staan en dan denk ik: shit, daar wil ik iets mee.”

En kopers, willen die er wat mee? Steeds meer, merkt ze. „Textiel is tastbaar en dichtbij. Het is van alle tijden en alle culturen. Er is weer meer waardering voor vakmanschap, voor een ambacht, voor hoe iets wordt gemaakt. Je ziet toch ook ineens breiende mannen?” Textiel is

bovendien praktisch. Een kamer zonder kleed is kaal, een zaal zonder muurbedekking klinkt hol. „Textiel herstelt de menselijke maat. Nu vinden we het jammer dat we al die weeftechnieken niet meer beheersen. We willen terug wat we kwijt waren.”

Ook als er dood en geweld op staat? Gezellig is anders. Weer die schorre lach. „Juist de ellende wil ik bestendigen. Bezweren.” Hoe? Ze denkt na. „Door de destructie te vangen in de schoonheid van het materiaal en het kijkgenot dat de kijker eraan beleeft.” Van dichtbij zie je kleurige patronen, voel je de zachtheid van de stof, de ellende is alleen zichtbaar als je van een afstand kijkt. „In zo'n kleed zit uren arbeid.” Een vierkante meter borduurwerk is anderhalve maand voor één handwerker. „Dat is wat je ziet: draadje voor draadje pure liefde.”

De rekening

Museumcafé Mokum
Kalverstraat 92, Amsterdam

2 Sourcy blauw	5,30
1 Sourcy rood	2,65
1 cola light	2,65
1 broodje brie	7,75
1 broodje zalm	7,50
1 Franse witte wijn	4,25
2 Spaanse witte wijn	10,00
1 espresso	2,35
Totaal	42,45 euro